

8e Slappe Bodemdag 31 maart in Den Haag

“Heel Holland Zakt”

Met een gevarieerd programma bracht het Platform Slappe Bodem de veenbodemdaling in Nederland onder de aandacht. Driehonderd aanwezigen (uitverkocht!) kregen via zeer geanimeerde plenaire en parallelle sessies en een kennismarkt inzicht in de oorzaken, gevolgen en mogelijke oplossingen van de problemen. Verrassend wat er allemaal te doen is onder, boven en rond het veen. De uitgangspunten voor de aanpak van de problemen werden neergelegd in de ‘Verklaring van Madurodam’.

Door: Madeleen Graafland

Over de auteur:

Mw. M.J. Graafland is student MSc Geo-Communicatie aan de Universiteit Utrecht en onderzoeksstagiair bij gemeente Gouda.

DE VERKLARING VAN MADURODAM

Veenbodemdaling is een complex probleem, waar jaarlijks aandacht voor is tijdens de Slappe Bodemdag. De achtste editie was op 31 maart jl. en werd door Platform Slappe Bodem groter aangepakt dan ooit tevoren.¹ Bodemdaling wordt veroorzaakt door het krimpen en inklinken van de veenlaag.^{2,3} De bodem krimpt door veenoxidatie, wanneer water wordt onttrokken uit het veen zodat de veenlaag wordt blootgesteld aan zuurstof. De bodem klinkt in door het gewicht van bijvoorbeeld huizen en zware vrachtwagens. Wat bodemdaling vooral een complex probleem maakt, zijn de vele gevolgen ervan voor bijvoorbeeld funderingen, infrastructuur en de waterhuishouding. Funderingen en infrastructuur kunnen worden beschadigd door (onregelmatige) verzakkingen van de bodem. Het beheren van verzakkende gebieden is een dure en moeilijke opgave. Ook willen de bewoners van deze gebieden graag droge voeten, maar veroorzaakt onttrekking van water uit het veen juist weer verdere daling. Bodemdaling in het veen levert veel vraagstukken op.^{2,3}

De grootste zaal van Madurodam zat helemaal vol toen het congres werd afgetrapt (foto 1). Veel aandacht werd besteed aan de communicatieve kant van de zaak. De hele bijeenkomst kan via de website worden bekeken.¹ In een korte, maar krachtige animatie over veenbodemdaling werd de urgentie van de problematiek getoond. En: ‘als wij ons huidige (cultuur)landschap willen behouden moeten we samenwerken’ was de boodschap. Dit werd toegelicht door Gilles Erkens (UU/Deltares) in een presentatie over de achtergronden en gevolgen van veenbodemdaling.⁴ Hij gaf ook nog fijntjes aan dat het veen de oorsprong is van de windmolens en de kaasproductie in west Nederland. In een gezamenlijk onderzoeksprogramma van de Universiteit Utrecht, TU-Delft, TNO, Deltares en Alterra wordt veenbodemdaling onderzocht.

Een panel bestaande uit Ria Boere (Wethouder gemeente Krimpenerwaard), Sjaak Langeslag (Hoogheemraadschap van Rijnland), Niels Ruyter (Regiomanager Bouwend Nederland),

FOTO 1: DRIEHONDERD AANWEZIGEN IN EEN VOLLE ZAAL. HET NATIONALE CONGRES 'HEEL HOLLAND ZAKT' KAN BEGINNEN.

Cees de Vries (Regiodirecteur ProRail) en Ko van den Brink (Voorzitter Belangenvereniging Funderingsgedupeerden Nederland) ging de discussie aan met de zaal over samenwerking tussen publieke en private partijen. Enkele saillante details van de discussie waren: wie is verantwoordelijk voor wat en hoe wordt omgegaan met schade van eigenaren van vastgoed. Eric Smaling lichtte zijn motie in de Tweede Kamer van eind 2014 toe, waarmee hij opriep tot een inventarisatie van oplossingen voor bodemdaling. Hiermee werden de intenties onderstreept van de Verklaring van Madurodam (zie kader), die vervolgens werd ondertekend door de voorzitter van het Platform Slappe bodem, STOWA en de provincie Zuid-Holland.

Ons cultuurlandschap loopt gevaar door de veenbodemdaling

HET CONGRES HEEL HOLLAND ZAKT

Na het plenaire deel waren er drie subsessies met sterk uiteenlopende programmaonderdelen, zoals klimaatadaptief bouwen, fi-

VERKLARING VAN MADURODAM 31 maart 2016

Partijen:

- Platform slappe bodem, vertegenwoordigd door mevrouw Hilde Niezen (voorzitter);
- Stowa, vertegenwoordigd door de heer Joost Buntsma (directeur);
- Provincie Zuid-Holland, vertegenwoordigd door de heer Rik Janssen (gedeputeerde).

Overwegende dat:

- Veenbodemdaling een integraal vraagstuk is, waarbij kennis ontwikkelen en kennis delen gemeenschappelijke belangen zijn voor veel overheden en particuliere en maatschappelijke organisaties, en daarmee nationaal belang heeft;
- Kennisontwikkeling, kennis delen en praktijkonderzoek versnipperd plaatsvindt bij kennisinstellingen, particuliere en maatschappelijke organisaties, en overheden;
- De verbinding tussen kennisvragen, onderzoek en innovatie verbeterd moet worden om oplossingen en handelingsperspectief in de omgang met veenbodemdaling voor de langere termijn te vergroten;
- Met diverse partijen overeenstemming is bereikt over een plan van aanpak voor een op te stellen nationaal kennisprogramma veenbodemdaling.

Verklaren partijen dat:

- Het plan van aanpak Kennisprogramma veenbodemdaling in 2016 zal worden uitgewerkt naar een nationaal Kennisprogramma veenbodemdaling;
- Hiervoor middelen en menskracht zullen worden ingezet;
- Drie leeromgevingen zullen worden ingericht: binnenstad Gouda, veengebied Woerden en knikpuntgebieden Zuid-Holland;
- Relevante kennis en informatie van partijen beschikbaar zal worden gesteld ten behoeve van het Kennisprogramma;
- Zij partijen zoals de ministeries van Infrastructuur en Milieu, Economische Zaken en Binnenlandse Zaken, provincies, waterschappen, gemeenten en overige relevante partijen uitnodigen aan het kennisprogramma deel te nemen.

FOTO 3: JOEP STASSEN VAN DE SPELD KOMT BINNEN IN EEN VOLLE ZAAL. MET HUN LIVE JOURNAAL SLOOT DE SPELD DE DAG AF.

komen om te luisteren naar de vele sprekers. Ook gaven zij graag hun eigen mening. De bezoekers hadden kritische vragen, ideaalbeelden voor de toekomst en ervaringen die zij wilden delen. Terwijl nieuwsgierigheid werd aangemoedigd, werden negatieve geluiden, waaronder doemdenken over samenwerkingsverbanden, heftig tegengesproken door de sprekers. Er was vooral ruimte voor aanmoediging van de huidige plannen in plaats van ruimte voor nieuwe ideeën vanuit het publiek. Duidelijk kwam naar voren dat er veel verschillende belangen spelen, die ieder voor zich probeerde te verdedigen. Zodoende werd er tijdens het congres vooral vastgehouden aan oude oplossingen in een nieuw jasje (bijvoorbeeld ophogen met nieuwe, lichtere materialen), in plaats van geheel nieuwe en dus spannende oplossingen (bijvoor-

nancieringsconstructies, ondergrondmodellering, multifunctionele pilotboerderij in Zegveld, waterbeheer, drainagesystemen, wateroverlast, duurzaam deltabeheer, etc. Alle programmaonderdelen zijn te vinden op de website.¹ Tijdens de pauzes bezocht men de kennismarkt, met bedrijven die gespecialiseerd zijn in het aanpakken van bodemdaling. Informatie werd bijvoorbeeld verstrekt over grondverbetering, het sterk maken van slappe bodem; serious games om met meerdere partijen plannen te onderzoeken, en VeenPower, voor het produceren, verwerken en verhandelen van producten geteeld op veen.

Het was een grote opkomst in Madurodam. De voorzitter van Platform Slappe Bodem vond de dag al geslaagd doordat de volle zaal getuigde van veel interesse voor het veen. De zaal bleef tot aan het einde van de dag vol. De bezoekers waren niet alleen ge-

FOTO 2: DE VERKLARING VAN MADURODAM ONDERTEKEND. VAN LINKS NAAR RECHTS RIK JANSSEN, JOOST BUNTSMA, ERIC SMALING EN HILDE NIEZEN.

Veenbodemdaling is een feit;
de vraag is hoe we er
mee om gaan

beeld niet meer ophogen). Daarnaast werd bodemdaling gezien als een feit en lag de focus vooral op het omgaan met bodemdaling in plaats van het voorkomen ervan. Dit ondanks het feit dat veenoxidatie een sterk negatieve bijdrage levert aan de CO₂ balans van Nederland.^{2,3} Bij de omgang met bodemdaling bleken niet alleen de technische vraagstukken interessant, maar ook de beleidsvraagstukken. Hoe verkrijgen overheden benodigde informatie, hoe worden samenwerkingsverbanden ingericht en hoe gaan overheden om met belanghebbenden? Voldoende vragen voor een volgend congres.

NOTEN

1. <http://www.slappebodem.nl/Nationaal-congres-veenbodemdaling/Plenaire-programma/>.
2. Kwakernaak, C., van den Akker, J.J.H., Veenendaal, E., van Huissteden, J.C. & Kroon, P. (2010) Veenweiden en klimaat: mogelijkheden voor mitigatie en adaptatie. *Bodem* 20(3): 6-8.
3. Van den Akker, J.J.H. & Hendriks, R.F.A. (2014) Hogere grondwaterstanden voor veenweiden - aangepast watermanagement noodzakelijk voor beperking veenafbraak. *Bodem* 24(6): 7-9.
4. <https://www.youtube.com/watch?v=YTYptgBYaU&feature=youtu.be&t=5m44s>.